

Länstyrelsen
Västra Götaland

Miljöprövningsdelegationen

Beslut
2021-04-23

Diarienummer
551-45275-2020
Dossienummer
1497-1136

Sida
1(20)

Grevbäcks Gris AB
ggabhjo@gmail.com

Tillstånd till djurhållning på fastigheten Prästgården 1:15 i Hjo kommun

Verksamhetskod enligt miljöprövningsförordningen (2013:251): 1.10-i (B)

Miljöprövningsdelegationens beslut

Tillstånd

Miljöprövningsdelegationen ger Grevbäcks Gris AB (556208-8632) tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till befintlig och utökad grisproduktion på fastigheten Prästgården 1:15 i Hjo kommun. Tillståndet gäller för djurhållning med högst 4 832 platser för slaktsvin och 2 688 platser för tillväxtgrisar. Tillkommande stall, tillbyggnader och andra anläggningar ska lokaliseras enligt huvudalternativet i ansökan, inom det verksamhetsområde som framgår av bilaga 1.

Villkor för tillståndet

Allmänt

1. Om inte annat följer av övriga villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsak i enlighet med vad sökanden har angett i ansökningshandlingarna och i övrigt åtagit sig i ärendet.
2. Verksamheten ska bedrivas så att olägenheter till följd av flugor, lukt eller annan påverkan undviks. Om olägenhet av betydelse ändå uppkommer från verksamheten ska verksamhetsutövaren vidta effektiva skyddsåtgärder så att olägenheten upphör.

Lagring av organiska gödselmedel samt avlopp från foderkök

3. Avloppsvatten från foderkök, tvättvatten från rengöring av stallar och maskiner samt förorenat dagvatten från utlastningsytor och andra hårdgjorda ytor vid anläggningen ska ledas till flytgödselbehållare alternativt samlas upp i annan tät behållare för omhändertagande. Det ska finnas kapacitet att lagra vattnet i minst tio månader.
4. Vid nyanläggning av lager/satellitlager för flytgödsel/tvättvatten ska dräneringsledningar läggas runt och under dessa lager och sammanföras till en provtagningsbrunn före avledning till recipienten. Inget annat vatten får avledas till provtagningsbrunnen.

Vid nyanläggning av satellitlager för flytgödsel får inte schaktarbeten ske närmare alléträd än 15 gånger trädens stamdiameter.

5. Lagringsutrymmen för flytgödsel ska vara försedda med tätslutande taköverbyggnad eller flytande plastduk. Alternativt kan annan täckningsmetod med motsvarande lukt- och ammoniakreducerande effekt medges av tillsynsmyndigheten.

Spridning av organiska gödselmedel

6. Under tiden 1 augusti - 30 november får spridning av organiska gödselmedel endast ske inför sådd av höstoljeväxter eller till etablerad vall. Tillsynsmyndigheten får medge spridning även till andra grödor om det finns särskilda skäl.
7. Utöver vad som framgår av villkoret ovan får under tiden 1 augusti – 1 oktober spridning av organiska gödselmedel ske inför sådd av höstspannmål på lerjordar. Spridning får ske på högst 30 hektar av åkerarealen per kalender år dock ej på marker i fosforklass IVB – V. Nedbrukning av gödsel ska ske inom 4 timmar efter spridning.
8. Organiska gödselmedel ska, med undantag för perioden enligt villkor 7, brukas ned senast inom 12 timmar efter spridning, såvida inte spridning sker i växande gröda.
9. Spridning av organiska gödselmedel ska ske i sammanhängande perioder. Hänsyn ska tas till rådande och förväntade väderleksförhållanden så att minsta möjliga näringsförlust och olägenhet för närboende uppstår. Spridning under lördagar, söndagar, helgdagar eller helgdagsaftnar ska så långt möjligt undvikas.
10. Spridning av stallgödsel får inte ske närmare vattendrag än 10 meter. Om exakt spridningsteknik t.ex. släpslangsteknik används kan skyddsavståndet minskas till 6 meter. Särskild försiktighet ska iakttas i de fall där åkermarken regelmässigt översvämmas vid snösmältning eller riklig nederbörd.
11. På marker närmast kyrkbyn, streckmarkerad på bifogad karta (bilaga 2) får spridning av flytgödsel i växande gröda inte förekomma. Spridning av stallgödsel (flyt- och fastgödsel) under lördagar, söndagar, helgdagar och helgdagsaftnar är förbjudet.
12. I anslutning till kommunens vattenreservoar (fastigheten Söder 4:5) får spridning av stallgödsel inte ske inom det område som är streckmarkerat på bifogad karta (bilaga 3).
13. Spridning av stallgödsel får inte ske närmare enstaka bostadshus och vattentäkt än 50 meter. Särskild försiktighet ska iakttas där markytan lutar mot en vattentäkt.
14. Vid gödselspridning i anslutning till värdefulla ängs- och hagmarker ska ett skyddsavstånd på minst 10 meter hållas för att förhindra att gödsel hamnar på dessa marker.
15. Då annan än tillståndsinnehavaren utför spridningen åligger det tillståndshavaren att noga informera denna om ovan nämnda villkor (villkor 6-14) för spridningen.

16. Tillståndsinnehavaren ska i samband med miljörapporten rapportera till tillsynsmyndigheten vilka som har tagit emot eller köpt gödsel. Vidare ska det framgå vilka mängder gödsel som varit aktuella vid varje enskilt tillfälle.

Kemiska produkter och avfall

17. Avfall från verksamheten ska i första hand återanvändas eller återvinnas.
18. Kemiska produkter och farligt avfall ska förvaras och i övrigt hanteras så att spill och läckage inte kan nå avlopp och så att förorening av mark, yt- och grundvatten undviks. Lagring av flytande kemiska produkter och flytande farligt avfall ska ske på tät invallad yta eller med motsvarande typ av säkerhetssystem för uppsamling av vätska. Absorptionsmedel ska finnas lätt tillgängligt.

Uppsamlingsvolymen ska motsvara minst den största enskilda behållarens volym plus 10 % av volymen av övriga behållare inom samma invallning. Behållare ska skyddas mot påkörning och vid förvaring utomhus ska invallningen vara skyddad mot nederbörd.

Kontroll av verksamheten

19. Ett aktuellt kontrollprogram ska finnas för verksamheten och följas. Av kontrollprogrammet ska minst framgå mät-/beräkningsmetod, mät-/beräkningsfrekvens och utvärderingsmetod för
 - kontroll av påverkan på vattenrecipienter,
 - fullständig markkartering med avseende på fosfor, kalium och pH,
 - växtnäringsbalans med avseende på fosfor och kväve,
 - analys av organiska gödselmedel med avseende på torrsustanshalt, totalkväve, ammoniumkväve och fosfor.

Förslag till kontrollprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast sex månader efter det att detta tillstånd har tagits i anspråk.

20. Spridning av organiska gödselmedel ska ske enligt en årligen upprättad gödslingsplan grundad på aktuell gröda, markkartering och gödselns växtnäringsinnehåll.

Nedläggning av verksamheten

21. Innan hela verksamheten läggs ner ska verksamhetsutövaren i god tid ge in en avvecklingsplan till tillsynsmyndigheten. Om bara en del av verksamheten ska läggas ner räcker det med att verksamhetsutövaren i god tid anmäler det till tillsynsmyndigheten. Efter en anmälan får tillsynsmyndigheten besluta att en avvecklingsplan ska ges in, om det finns behov av det.

När tillståndet får tas i anspråk

Tillståndet får tas i anspråk även om beslutet inte har fått laga kraft (verkställighetsförordnande).

Tillsynsmyndigheten ska meddelas när tillståndet tas i anspråk.

När verksamheten ska ha satts igång (igångsättningstid)

Den utökade verksamheten enligt tillståndet ska ha satts igång senast tre år efter att detta beslut har fått laga kraft. Annars förfaller tillståndet.

Tillsynsmyndigheten ska meddelas när det utökade verksamheten sätts igång.

Tidigare tillstånd återkallas

Miljöprövningsdelegationen återkallar tillståndet givet av Miljöprövningsdelegationen den 25 juni 2008 (dnr 551-98092-2007). Återkallelsen gäller från och med att detta beslut har fått laga kraft och det nya tillståndet tagits i anspråk. Återkallelsen görs med stöd av 24 kap. 3 § första stycket 6 miljöbalken.

Delgivning sker genom kungörelse

Miljöprövningsdelegationen beslutar, med stöd av 47 och 49 §§ delgivningslagen (2010:1932), att delgivning av detta beslut ska ske genom kungörelse. Kungörelsen införs inom tio dagar i Post- och Inrikes Tidningar samt i ortstidningarna Hjo Tidning, Skaraborgs Allehanda SLA och Skaraborgsbygden.

Beslutet hålls tillgängligt hos Länsstyrelsen och hos kommunkansliet i Hjo kommun. Länsstyrelsens e-postadress är vastragotland@lansstyrelsen.se.

Redogörelse för ärendet

Bakgrunden till ansökan

Grevbäcks Gris AB (sökanden) ansöker om tillstånd till utökad djurhållning. Ansökan föranleds av att sökanden vill utveckla och effektivisera företaget genom att utöka grisproduktionen.

Tidigare tillstånd till verksamheten

Miljöprövningsdelegationen gav den 25 juni 2008 (dnr 551-98092-2007) tillstånd till djurhållning avseende slaktsvinsproduktion på fastigheten Prästgården 1:15 i Hjo kommun. Tillståndet omfattar slaktsvinsproduktion med högst 2 880 slaktsvinsplatser. För verksamheten gäller bland annat följande villkor.

5. Under tiden 1 augusti - 30 november får spridning av svinflytgödsel endast ske inför sådd av höstoljeväxter eller till etablerad vall. Tillsynsmyndighet får medge spridning även till andra grödor om det finns särskilda skäl.
7. Stallgödsel ska noggrant nedbrukas inom 12 timmar på de spridningsarealer där särskilda restriktioner gäller enligt bilaga 1 och 2. På övriga arealer ska nedbrukning ske inom 24 timmar. Nedbrukning behöver dock inte ske vid spridning i växande gröda.

Sökandens samråd med myndigheter och enskilda

Enligt 6 § miljöbedömningsförordningen (2017:966) ska verksamheten antas medföra en betydande miljöpåverkan. Det innebär att en specifik miljöbedömning ska göras.

Som ett första steg i den specifika miljöbedömningen har sökanden samrått med myndigheter, de enskilda som kan antas bli särskilt berörda av verksamheten, och den allmänhet som kan antas bli berörda av verksamheten. Samrådet har handlat om verksamhetens lokalisering, omfattning och utformning, de miljöeffekter som verksamheten kan antas medföra i sig eller till följd av yttre händelser samt om miljökonsekvensbeskrivningens innehåll och utformning (avgränsningssamråd).

Hur ansökan har handlagts

Ansökan med miljökonsekvensbeskrivning kom in till Miljöprövningsdelegationen den 29 september 2020. Efter kompletteringar har ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen kungjorts på Länsstyrelsens webbplats och i ortstidningarna Hjo Tidning, Skaraborgs Allehanda SLA och Skaraborgsbygden samt remitterats till Länsstyrelsen, Miljösamverkan östra Skaraborg och Trafikverket.

Yttranden har kommit in från Länsstyrelsen. Trafikverket yttrade sig i ett tidigare skede under tillståndsprövningen. Sökanden har fått tillfälle att bemöta Länsstyrelsens yttrande.

Miljöprövningsdelegationen lämnade den 12 februari 2021 (dnr 551-45275-2020) tillstånd att bygga de planerade anläggningarna för utökad djurhållning avseende slaktsvinsproduktion samt etablering av tillväxtgrisuppfödning enligt huvudalternativet i ansökan. Delegationen beslutade även att tillståndet gäller omedelbart även om det överklagas.

Hur verksamheten klassificeras

Verksamheten klassificeras enligt miljöprövningsförordningen (2013:251) med verksamhetskod

1.10-i (B) anläggning för djurhållning med mer än 2 000 platser för växande grisar som är tyngre än 30 kilogram och avsedda för produktion

Verksamheten omfattas av industriutsläppsförordningen (2013:250).

Vad ansökan avser

Sökanden ansöker om tillstånd till befintlig och utökad djurhållning med 4 832 platser för slaktsvin respektive 2 688 platser för tillväxtgrisar. Djurhållningen ska vara placerad på Sörberga inom fastigheten Prästgården 1:15 i Hjo kommun.

Sökanden yrkar därutöver på

- verkställighetsförordnande för tillståndsbeslutet

- villkor enligt gällande tillstånd dock med ett tillägg till befintligt villkor 5 enligt nästa punkt
- att få sprida flytgödsel inför höstsådd av spannmål på 45 hektar (ha) per år under perioden 1 augusti till 1 oktober, utöver gödsling inför sådd av höstoljeväxter eller höstspridning på vall.

De åtaganden som sökanden har gjort

- Bevuxna skyddszoner, minst 6 meter breda, ska finnas på brukad åkermark utmed vattendrag och öppna vattenförande diken. Skyddszonerna ska vara permanent gräsbevuxna och får brytas för ny insådd högst en gång vart femte år. Karta med skyddszon inritad är bifogad ansökan.

Sökandens förslag till villkor för verksamheten

Sökanden yrkar på samtliga de villkor (23 st) som ingår i befintligt tillstånd beslutat av Miljöprövningsdelegationen den 25 juni 2008 (dnr 551-98092-2007). I yrkandet ingår även ett tillägg (*kursiverat*) till befintligt villkor 5, som därmed skulle lyda:

- Under tiden 1 augusti - 30 november får spridning av svinflytgödsel endast ske inför sådd av höstoljeväxter eller till etablerad vall. Tillsynsmyndighet får medge spridning även till andra grödor om det finns särskilda skäl. *Utöver vad som framgår av villkor 5, får under tiden 1 augusti – 1 oktober spridning av flytgödsel ske inför sådd av höstsådd spannmål. Denna spridning får ske på högst 45 hektar per kalenderår med nedbrukning av gödsel inom 4 timmar.*

Sökandens beskrivning av verksamheten

Befintlig verksamhet

På platsen, brukningscentrum Sörberga, bedrivs slaktsvinsproduktion i ett stall med sex slaktsvinsavdelningar som utgör totalt 2 880 slaktsvinsplatser. Produktionen uppgår till 8 700 slaktfärdiga grisar per år. Sökanden bedriver samtidigt smågrisproduktion vid brukningscentrum Prästgården. Smågrisar från Prästgården flyttas över till Sörberga när de väger 25-30 kg och föds därefter upp som slaktsvin och fram till dess att de är slaktfärdiga vid 120 kg.

Ansökt verksamhet

Nuvarande sex slaktsvinsavdelningar på Sörberga planeras att utökas till åtta avdelningar samtidigt som de nuvarande förlängs något i varje ytterände. Det medför att antalet slaktsvinsplatser ökar från 2 880 till 4 832. Därtill planeras 2 688 platser för nyavvanda tillväxtgrisar. Jämfört med dagens uppfödning på Sörberga där insättningen sker först vid 25-30 kg, kommer överflyttning att ske redan vid 8 kg från Prästgården till det planerade stallet. Produktionen av slaktsvin kommer därmed att öka från dagens 8 700 grisar till 15 600 grisar per år.

Utökningen genomförs genom att en ny stallbyggnad byggs med 1 232 slaktsvinsplatser fördelat på två avdelningar. Byggnaden kommer också att inhysa

2 688 platser för tillväxtgrisar fördelade på fyra avdelningar. Stallbyggnaden kommer att mäta ca 31*97 meter.

Det befintliga stallet byggs ut genom att det förlängs från båda gavlarna och ger plats för ytterligare 720 slaktsvinsplatser. De sex befintliga avdelningarna utökas med vardera 120 slaktsvinsplatser. Stallet förlängs med 12 meter i båda ändar.

Därutöver kommer ytterligare utrymmen för gödsellagring att byggas för komplettering av befintlig lagringskapacitet på 8 200 m³. Beräkningar av lagringsbehovet efter utbyggnad visar på ett totalt lagringsbehov av 12 104 m³, vilket motsvarar 10 månaders gödselproduktion. En behållare för 2 500 – 3 000 m³ lagringskapacitet byggs i direkt anslutning till det nya stallet och en ny satellitbehållare via lagringskontrakt, ca 3,3 km söder om Sörberga på fastigheten Norr 2:1 (Sjöbonäs). Den tillkommande lagringskapaciteten blir sammanlagt 5 000 m³ och den samlade lagringskapaciteten beräknas då komma att uppgå till 13 200 m³. Lagren bottenfylls och förses med stabila svämtäcken.

En enskild transportväg kommer att anläggas från Sörberga och vidare i östlig riktning för att ansluta till allmän väg 195, utanför och strax söder om naturreservatet *Grevbäcks ekhagar*. Vägen blir 4-4,5 meter bred och asfalteras ca 25 meter vid anslutning till väg 195 enligt Trafikverkets krav.

Företaget bedriver även växtodling där merparten av grisarnas foderbehov och en del avsalugrödor odlas. Växtodlingen omfattar 320 hektar (ha) åkermark och 26 ha naturbetesmark. Därtill finns skriftliga avtal för kommande behov av spridningsareal efter utökad produktion.

God tillgång till spridningsareal finns inför utökning. Behovet av spridningsareal uppgår enligt beräkningar från begränsningen i Jordbruksverkets föreskrifter med tillförsel av högst 22 kg fosfor per ha och år i medeltal för fem år. Behovet uppgår då till minst 404 ha. Egen areal samt ytterligare avtal om spridningsareal uppgår till 710 ha. Med justering för den areal som åtgår för spridning av stallgödsel från Prästgården och skyddsområden kvarstår 591 ha.

Spridning av gödsel sker med ett matarslangsystem med släpslangsramp som ersätter den konventionella tekniken med traktordragen gödseltunna och medger därför lättare spridarekipage. En del gödsel flyttas via pumpledning vilket minskar transport på väg. Tankbil används för övrig transport och ersätter traditionell traktordragen tankvagn. Gödseln sprids med 30 % inför vårsådd, 45 % i växande gröda och 25 % under tidig höst. Gödsel som inte sprids i växande gröda brukas ned efter spridning.

Vatten till verksamheten kommer att tillföras via en egen befintlig brunn som djupborrades 2008. Kapaciteten är god med ca 173 m³ per dygn. Det beräknade uttaget beräknas till 35-50 m³ per dygn. Åtgången av foder och strö kommer att öka med 75 %. Den egna arealen för foderskörd mm blir oförändrad, vilket gör att merbehovet av foder mm köps in. Användning av kemikalier inom djurproduktionen är låg.

Behov av elenergi (inklusive torksilo för spannmål) ökar från 250 000 till 460 000 kWh per år. Uppvärmning av slaktsvinsstallen sker normalt i samband med insättning under den kalla årstiden. Uppvärmning sker idag via vattenburen golvvärme och värme i frontrör med hjälp av värmepump, som får en stor del av sin energi från kollektorslangar som gjutits ner i gödselrännornas bottnar.

Värmepumpssystemet kyler samtidigt gödseln vilket minskar ammoniakemissionerna. Det minskar även behovet av el för att ventiler bort överskottsvärme hos större grisar. Uppvärmning av tillväxtstallet kommer ske med vattenburen golvvärme och värme i kamrörselement. Alla tillväxtboxar kommer att ha värmetak. Därunder ligger smågrisarna extra ombonat samtidigt som stalltemperaturen kan sänkas i övrigt. För att minska energiförlusterna har ventilationssystemen modern styr- och reglerteknik samt steglöst varvtalsstyrda energisåla frånluftsfläktar som minskar värmeförlusterna och energibehovet. Energieffektiv LED-belysning kommer att installeras i det nya stallet. LED används även varje gång någon fast belysning monteras eller byts ut i företaget. All stallbelysning har programmerbar styrning för att inte lysa under onödigt lång tid och vid dagsljus.

Utsläppskällor till luft är framför allt ammoniak från stallar, lager och vid spridning av gödsel. En rad åtgärder vidtas för att minimera dessa såsom flytgödselhantering, frekvent utgödsling, djupa gödselrännor med kylning och användning av optimerat faskoder med begränsat proteininnehåll. Andra åtgärder är djupa gödsellager med svämtäcke och spridning av gödsel med släpslangramp följt av nedbrukning inför sådd. Vid spridning i växande gröda läggs gödsel på marken under grödans bladmassa vilket också minskar ammoniakavgång och lukt. Med avstånd till närboende i kombination med flera av åtgärderna i stallarna mot ammoniakavgång minimeras också risken för luktstörningar. Spridningen av gödsel kommer också att anpassas efter väder och vind för att minska risken för luktstörningar. Utsläpp av ammoniak från stall med slaktsvin är beräknat till 1,98 kg NH₃ per djurplats och år, medan motsvarande siffra för tillväxtgrisarna är 0,46 kg NH₃ per djurplats och år. Den sammanlagda ammoniakavgången från stallar, lager och efter spridning av stallgödsel är beräknad att uppgå till 19 227 kg NH₃ per år.

Att bedöma risken för växtnäringsläckage till vatten är svårbedömt. De ökade gödselmängderna kommer inte att leda till högre växtnäringsbelastning per hektar, då spridningsarealen också kommer att utökas. Ett antal skyddsåtgärder i övrigt kommer att vidtas såsom att göra skiftesvisa gödslingsplaner där hänsyn tas till aktuell markkartering, förfrukt, grödans utveckling, väderförhållanden, egen erfarenhet mm. Ytterligare exempel på åtgärder är skyddsavstånd vid spridning mot vattendrag, etablering av skyddszoner mm. Utlakning av kväve i ett grundläckage beroende av jordart uppgår till 48 kg per hektar och år. Med korrigering för aktuella grödor och vald strategi för jordbearbetning sänks läckaget till 39 kg kväve per hektar och år. Motsvarande läckage av fosfor beräknas uppgå till 0,34 kg per hektar och år.

De viktigaste avfallstyperna är gödsel från djuren, kadaver, farligt avfall samt emballage mm. Kadaver som beräknas uppgå till ca 1 % av djurproduktionen lämnas till godkänd destruktionsanläggning.

Miljökonsekvensbeskrivningens innehåll

Lokaliseringen för utökningen görs på samma plats där etablering av grisproduktion gjordes redan 2008, utan störningar för omgivningen. Platsen är omgiven av skogsmark och det är långt till närboende. Att bygga i anslutning till smågrisproduktionen vid Prästgården skulle vara ett sämre alternativ för närboende samt att man missar fördelen med att separera suggor och växande grisar ur djurhälsosynpunkt. Även en helt ny etableringsplats skulle vara ett sämre alternativ för ekonomi, transporter, skötsel och tillsyn. Orimligt stora investeringar

skulle också behöva göras för foderberedning, foderlager, vägar, planer, vattenuttag, elanslutningar mm, vilket vore ett resursslöseri med en större miljöpåverkan.

Alternativet att inte utöka skulle innebära negativa konsekvenser för verksamheten. Gården är belägen i en utpräglad jordbruksbygd, men där den totala djurproduktionen tyvärr har minskat under senare decennier.

Brukningssentrum berörs inte av något riksintresse enligt miljöbalken 3 kap. eller Natura 2000-områden. I östra delen av byn Grevbäck finns ett naturreservat med mycket gamla ekar och sällsynta arter som är knutna till ekhagarna. En samlad bedömning gällande riksintressen, Natura 2000-områden och övriga skyddsvärda naturvärden är att verksamheten, liksom idag, kan bedrivas utan negativ påverkan på dessa. Brukningssentrum ligger inte heller inom Vätterns vattenskyddsområde, men det berör en del av spridningsarealen. Tillstånd finns för kemisk bekämpning.

Ammoniakutsläppen från stallarna ligger inom det intervall som utgör BAT-AEL för aktuell djurhållning. Sökandens bedömning är att den egna verksamheten kommer att bidra till att status för vattendrag bibehålls eller förbättras. Eventuell negativ påverkan förhindras tack vare företagets goda grundförutsättningar, såsom stor spridningsareal med liten andel åker som gränsar till vattendrag

Yttranden från myndigheter och enskilda i sammanfattning

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen tillstyrker att tillstånd ges för utökad djurhållning enligt ansökan, under förutsättning att sökanden ännu tydligare kan visa på att den totala näringsbelastningen inte kommer att öka i aktuella vattenförekomster. Den planerade nya vägen bör anläggas på ett sådant sätt att påverkan på landskapsbilden minimeras. Vid anläggning av den planerade satellitbehållaren får inte schaktarbeten ske närmare intilliggande alléträd än 15 gånger trädets diameter.

Länsstyrelsen tillstyrker i stort sökandens förslag på villkor men förutsätter att Miljöprövningsdelegationen tar hänsyn till den exakta utformningen utifrån vad som idag är vanligt för branschen. Länsstyrelsen har också lämnat förslag på specifika villkor som bör ersätta de motsvarande villkor som sökanden yrkat samt motiverat förslagen. Villkorsförslagen gäller täckning av flytgödsellager, restriktioner för spridning av gödsel på hösten samt krav på nedbrukning av gödsel som inte sprids i växande gröda.

Efter det att sökanden bemött Länsstyrelsens yttrande och förtydligat att den totala näringsbelastningen från verksamheten inte kommer att öka i aktuella vattenförekomster har Länsstyrelsen bekräftat att Länsstyrelsen tillstyrker ansökan utan särskilda förbehåll i den delen.

Trafikverket

Trafikverket yttrade sig redan efter en första granskning av den inkomna ansökan. Trafikverket fann inget behov av att ansökan behövde kompletteras utifrån sitt ansvarsområde. Man sa också att den planerade nya enskilda vägen med direkt

anslutning från brukningscentrum Sörberga till väg 195 är att föredra jämfört med att transporterna ska passera Grevbäck/Prästgården på det mindre vägnätet.

Sökandens bemötande av Länsstyrelsens yttrande

Länsstyrelsen begärde i sitt yttrande att sökanden skulle utveckla verksamhetens påverkan på miljökvalitetsnorm (MKN) för vattenutsläpp till recipient, med anledning av det ökade behovet av gödselspridning på åkermark. Är de i ansökan redovisade skyddsåtgärderna tillräckliga för att inte öka den totala belastningen av näringsämnen och kemikalier till vattendragen och till Vättern som följd av den utökade verksamheten?

Sökanden förtydligar att från den egna växtodlingen kommer belastningen av näringsämnen inte att öka för aktuella vattenförekomster föranlett av den utökade grisproduktionen. Den brukade åkermarken är den areal som man har full rådighet över. För de andra företagens mark, som kommer att ta emot en del av verksamhetens stallgödsel via spridningsavtal, har man inte samma rådighet. Emellertid bedömer man att alla är duktiga växtodlare som är lyhörda för råd och ny kunskap och de förväntas stallgödsla sina grödor med bra teknik vid bra tillfällen kombinerat med anpassad komplettering med handelsgödsel.

Spridningen av stallgödsel kommer fortsatt att ske för att aldrig överskrida det lagstadgade maximala 22 kg fosfor/ha i medel under 5 år. För fosfor tas även hänsyn till markkarteringar, grödors avkastning och skörd av halm. För kväve anpassas gödningen med stallgödsel och kompletterande handelsgödsel med hänsyn till gröda, avkastning, skörd av halm, förfrukt, baljväxtinslag, långsiktig stallgödseffekt mm. Därtill sker flera viktiga brukningsinsatser för att minska utlakning samt utföra beräkningar innan och efter spridning för planering och efterkontroll.

På de egna arealerna kommer gödselspridning inte att öka, utan kvarstå på samma nivå som idag, max 22 kg P/ha eller lägre. Någon egen spridningsareal direkt mot Gatebäcken finns inte men om spridning mot bäcken kommer ske ska skyddsavstånd hållas. På egen areal som avrinner mot bäcken kommer inte gödselspridning att öka. Areal nära Målarsbäcken är idag flerårig vall, bete, skyddszon och skyddsavstånd hålls. Där kommer heller ingen förändring av spridning att ske. I systemet VISS (vatteninformationssystem Sverige, förvaltningscykel 1–3) finns möjliga, planerade, pågående och genomförda åtgärder för långsiktig planeringen för bättre vattenkvalitet. Åtgärder för att minska övergödning som beskrivs relaterade till jordbruket och för område Gatebäcken och avrinning mot Vättern görs insatserna *fånggröda*, *vårbearbetning*, *kantzoner och vallodling*. Alla dess åtgärder används inom växtodlingen men också fler insatser, se nedan från MKB. Sökanden tillämpar precisionsodling som minimerar utlakning. Ingen ökning av kemikalier kommer att ske inom växtodlingen och de redovisade skyddsåtgärderna i inlämnad MKB är tillräckliga.

Sökanden kommer fortsatt att sälja en del av stallgödseln och ett nytt skriftligt spridningsavtal med en annan gård är tecknat för en rejält tilltagen areal, drygt 300 ha. Där kommer även en ny satellitbehållare för flytgödsel att anläggas och utrustning för effektiv slangpumpning kommer att användas. Då mottagarens gårdar drivits utan djur och stallgödsel i ett halvt sekel, kommer stallgödseln att ge en extra bra effekt med gynnsam ökning av mullhalt, ökade skördar och ersättning motsvarande mängd av handelsgödsel. De förväntade ökade skördarna gör att alla

insatser kan slås ut på en större producerad volym vilket otvivelaktigt är gynnsamt för miljö- och klimatpåverkan.

Arealen för den utökade produktionen är väl planerad med mycket god tillgång på spridningsareal som möjliggör spridning till de grödor som har störst behov och på miljömässigt bästa sätt. Ett genomsnitt för den totala arealen, egen brukad mark och för markerna med spridningsavtal, är efter utökningen 16 kg P/ha och år från stallgödsel jämfört mot 21 kg P/ha innan. Alltså en minskning med 5 kg/ha och år eller 25%.

Sökanden hänvisar slutligen till de skyddsåtgärder mot utlakning som tidigare beskrivits i MKB avsnitt 13.5.

Motiveringen till Miljöprövningsdelegationens beslut

Kan miljökonsekvensbeskrivningen godkännas?

I det tidigare beslutet om igångsättningsmedgivande har Miljöprövningsdelegationen godkänt miljökonsekvensbeskrivningen.

Är statusrapporten tillräcklig?

Den verksamhet som ansökan omfattar är en industriutsläppsverksamhet. I det tidigare beslutet om igångsättningsmedgivande har Miljöprövningsdelegationen bedömt att risken är liten för att den verksamhet som ansökan omfattar medför föroreningskada. Därför krävs ingen statusrapport.

Är verksamheten tillåtlig?

I det tidigare beslutet om igångsättningsmedgivande har Miljöprövningsdelegationen bedömt att verksamheten enligt ansökan är tillåtlig. Vad som återstår att ta ställning till är vilka villkor som behövs. I den delen gör delegationen följande överväganden.

Vilken omfattning ska tillståndet ha?

Sökanden har yrkat på tillstånd för totalt 4 832 platser för slaktsvin respektive 2 688 platser för tillväxtgrisar vid gårdscentrum Sörberga. Länsstyrelsen har tillstyrkt omfattningen enligt ansökan. Under prövningen har inte några andra synpunkter på utökningen framförts. Miljöprövningsdelegationen konstaterar att det är slaktsvinsplatserna som formellt utgör underlag till att verksamheten är tillståndspliktig. Tillväxtgrisarna räknas normalt inte som eget djurunderlag, utan ingår i moderdjurens (suggornas) djurplatser. I det här fallet flyttas dock de avvanda tillväxtgrisarna från sökandens verksamhet i kyrkbyn och ned till det planerade stallet på Sörberga. Det är därför skäligt att den yrkade djurhållningen ingår i underlaget i prövningen och därmed i tillståndets omfattning.

Vilka villkor behövs för tillståndet?

Med anledning av sökandens villkorsförslag, remissinstansernas synpunkter och sökandens bemötande gör Miljöprövningsdelegationen följande överväganden när det gäller villkor för verksamheten. De villkor som är av karaktären standardvillkor

och överensstämmer med vad som är brukligt vid den här typen av verksamhet med liknande storlek och omgivning motiveras inte närmare.

Sökandens yrkade villkor

Sökanden yrkar dels på samma villkor som var fastställda i tillståndet från 2008, dels ett tillägg gällande höstspridning av flytgödsel. Miljöprövningsdelegationen finner inledningsvis att ett av de yrkade villkoren i tillståndet från 2008 normalt inte längre fastställs i dagens tillstånd. Det gäller villkoret om att tillståndsinnehavaren ska informera dem som tar emot eller köper stallgödsel från verksamheten om vad som bör iaktas vid lagring och spridning av gödsel, enligt en särskild bilaga som bifogades tillståndet. Delegationen anser heller inte att det finns skäl att ha det med i detta enskilda fall.

Villkor 2

Generellt finns risk för olägenheter från flugor och lukt vid den nu aktuella typen av djurhållning. Det kan inte uteslutas att även andra olägenheter kan uppstå, exempelvis damm, vibrationer och buller från transporter, fläktar, maskiner och annat.

Villkor 4

Risk för läckage av organisk gödsel från skador på lagringsbehållare/satellitlager orsakade av sättningar i marken, konstruktionsfel, materialfel eller liknande kan inte uteslutas. Vid nyanläggning av lager kan man med relativt enkel teknik förse lagringsplatsen med dränering under och runt om behållaren, som leder dräneringsvatten att passera en provtagningsbrunn som möjliggör provtagning för kontroll av eventuella näringsläckage.

Den planerade satellitbehållaren på fastigheten Hjo Norr 2:1 ska enligt ansökan placeras nära ett hörn av ett åkermarksskifte i nära anslutning till en allé. Det framgår inte exakt av ansökan hur nära allén behållaren hamnar. För att inte skada trädens rotsystem får schaktarbeten inte ske närmare än 15 gånger trädens stamdiameter.

Villkor 5

Täckning av gödselbehållare med tak eller flytande plastduk är att anse som bästa möjliga teknik enligt miljöbalkens hänsynsregler för att begränsa ammoniakavgång och lukt. Dessa alternativ utgör även bästa tillgängliga teknik (BAT) enligt EU-kommissionens beslut för branschen. Miljöprövningsdelegationen konstaterar samtidigt att gårdscentrum är omgivet av skogsmark och att avstånden till närboende är goda; i det här fallet drygt 400 meter. Det medför att även andra täckningsalternativ än tak och flytande plastduk kan övervägas och ev. godkännas av tillsynsmyndigheten om alternativen bedöms som tillämpliga vid lagring av flytgödsel. Kravet på alternativen är att de ska medföra en stabil och heltäckande täckning som effektivt minskar ammoniakavgång och lukt.

Villkor 6 - 7

Vid spridning av organiska gödselmedel på hösten ökar risken för växtnäringsläckage. Ett sätt att minska den risken är att sprida gödseln till sådana grödor som har bra förmåga att ta upp växtnäring på hösten. Exempel på sådana grödor är vallgröda och oljeväxter.

Sökanden har yrkat på att få in ett tillägg i villkoret som även skulle medge spridning på högst 45 ha inför sådd av höstspannmål följt av nedbrukning inom 4 timmar efter spridning, under perioden 1 augusti – 1 oktober. Länsstyrelsen har tillstyrkt under förutsättning att vissa begränsningar kopplas till tillägget, då spridning inför höstsådd spannmål riskerar att öka näringsläckaget. Sammantaget bedömer Länsstyrelsen att viss spridning inför höstsådd kan tillåtas, men att arealen ska begränsas till en mindre del och föreslår högst 30 ha och att spridning inte får ske på mark i fosforklass IVB – V. Miljöprövningsdelegationen anser att det är en rimlig avvägning för att begränsa risken för växtnäringsläckage generellt, men också anpassat till markernas egenskaper och att spridningsarealen ligger utanför nitratkänsligt område. Då viss spridning medges till höstspannmål från och med detta beslut är det lämpligt att samtidigt ta bort den delen av villkoret som hittills gett tillsynsmyndigheten möjligheten att tillåta spridning till ytterligare grödor.

Villkor 8

Länsstyrelsen har påtalat att nedbrukning av gödsel efter spridning är en effektiv metod för att minska såväl ammoniakavgång och luktstörningar som erosion. Detta förbättrar samtidigt växtnäringsutnyttjandet. Ju kortare tid mellan spridning och nedbrukning desto bättre effekt. Länsstyrelsen hänvisar också till att nedbrukning inom 12 timmar är bästa tillgängliga teknik (BAT) och anser att nedbrukning ska ske senast inom 12 timmar i de fall spridning inte sker i växande gröda eller omfattas av kravet på högst 4 timmar efter spridning under tidig höst. 12 timmar är också numera ett normalt nedbrukningsintervall för den här typen av tillståndspliktiga verksamheter.

Sökanden har yrkat på samma villkor som i befintligt tillstånd, dvs krav på nedbrukning inom 12 timmar efter spridning på arealer i anslutning till kyrkbyn. På övrig areal har nedbrukning inom 24 timmar tillämpats, med undantag för arealer med växande gröda. Miljöprövningsdelegationen konstaterar att det befintliga tillståndet beslutades för drygt 12 år sedan och kraven vid spridning av bland annat flytgödsel från grisar har ökat vid tillståndsprövningar samtidigt som verksamheten är en IED-verksamhet där större fokus ligger på att minska ammoniakavgången till omgivningen. Miljöprövningsdelegationen konstaterar också att sökanden inte haft några synpunkter på Länsstyrelsens villkorsförslag och att villkoret bidrar till att begränsa ammoniakavgången från verksamheten. Minskad ammoniakavgång bidrar till minskad övergödning och minskad försurning av miljön.

Villkor 9

Delegationen anpassar skrivningen i det yrkade villkoret till den formulering som är etablerad för motsvarande verksamheter vid dagens tillståndsprövningar. I villkorets sista mening byts därmed ordet ”bör” ut mot ”så långt möjligt”, vilket innebär att kravet för eventuell spridning under lördagar, söndagar, helgdagar eller helgdagsaftnar skärps.

Villkor 12

Sedan tidigare är den åkerareal som verksamheten brukar väster om den dåvarande kommunala vattentäkten på fastigheten Hjo Söder 4:5 inte tillåten att sprida stallgödsel på, då den marken lutar mot vattentäkten med risk för näringsläckage. I ansökan för det nya tillståndet har en översyn gjorts av den ytterligare åkerareal som sökanden brukar nära den numera kommunala högvattenreservoaren. I ett yttrande från Hjo Vatten och Avlopp framkommer att det är lämpligt med skyddsavstånd till högvattenreservoaren utifrån försiktighetsprincipen. Miljöprövningsdelegationen bedömer att ca 50 meter från fastighetsgräns för Hjo

Söder 4:5 är ett lämpligt skyddsavstånd där verksamheten inte får sprida stallgödsel. I bilaga 3 är den åkerareal som sökanden brukar i anslutning till vattenreservoaren markerad där gödselspridning inte är tillåten.

När får tillståndet tas i anspråk?

Ett verkställighetsförordnande är ur processuell synvinkel ett undantag från huvudregeln att ett avgörande ska ha fått laga kraft innan ett tillstånd får tas i anspråk. Högsta domstolen har uttalat (se NJA 2012 s. 623) att det är verksamhetsutövaren som ska visa på konkreta skäl för ett verkställighetsförordnande och ange vilka beaktansvärda nackdelar som är förknippade med att tillståndet inte kan tas i anspråk omedelbart och vad som kan bli följderna av att verksamheten förskjuts framåt i tiden. Verksamhetsutövarens intresse måste med viss marginal väga tyngre än de intressen som talar för att det bör finnas ett avgörande med laga kraft innan verkställighet får ske. Särskild hänsyn ska tas till de skador på miljön som kan uppstå om tillståndet omedelbart tas i anspråk och de möjligheter som finns att läka sådana skador om tillståndsbeslutet upphävs eller ändras.

Sökanden beviljades verkställighet i beslutet om igångsättningsmedgivande. Det har inte kommit fram något i ärendet efter delegationens beslut om igångsättningsmedgivande, som talar mot möjligheten att besluta om verkställighet även för detta beslut.

När ska verksamheten ha satts igång?

Miljöprövningsdelegationen anser att den utökade verksamheten ska ha satts igång senast tre år efter att detta beslut har vunnit laga kraft. Annars förfaller tillståndet.

Övriga överväganden

Den planerade enskilda väg som ska förbinda verksamheten direkt med allmän väg 195 kommer att dras i väst-östlig riktning i det öppna jordbrukslandskapet. Länsstyrelsen framhöll i sitt yttrande vikten av att vägen anläggs på ett sådant sätt att påverkan på landskapsbilden minimeras. Miljöprövningsdelegationen anser att eventuella höga vägkanter ska anläggas med möjlighet till växtlighet för att på så sätt låta vägkanterna bättre smälta in i miljön.

Sammanfattande bedömning

Förutsatt att de föreskrivna villkoren iakttas anser Miljöprövningsdelegationen sammanfattningsvis att verksamheten går att förena med målen för miljöbalken, de allmänna hänsynsreglerna och en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna. Därför ska tillstånd ges till verksamheten.

Annat som verksamhetsutövaren har att förhålla sig till

Vad krävs om verksamheten ska ändras?

Om verksamheten ska ändras kan det krävas ett helt nytt tillstånd, ändringstillstånd eller anmälan till tillsynsmyndigheten (se 1 kap. 4 och 11 §§ miljöprövningsförordningen [2013:251]).

Vad krävs om verksamheten tas över av någon annan?

Om verksamheten överläts till någon annan fysisk eller juridisk person ska den nya verksamhetsutövaren snarast möjligt upplysa tillsynsmyndigheten om det (se 32 § förordningen [1998:899] om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd). Om det behövs en säkerhet för att tillståndet ska vara giltigt, måste den nya verksamhetsutövaren ställa en egen säkerhet som Miljöprövningsdelegationen ska godkänna.

Vem har ansvaret om verksamheten skadar miljön?

Om verksamheten medför miljöskador, till exempel föroreningar, eller olägenheter för miljön är det i första hand verksamhetsutövaren som är ansvarig för att avhjälpa skadorna eller olägenheterna. Den som äger eller brukar en fastighet ska genast underrätta tillsynsmyndigheten om det upptäcks en förorening som kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. (Se 2 kap. 8 § och 10 kap. miljöbalken)

Andra bestämmelser gäller parallellt med tillståndet

Detta tillstånd innebär inte att verksamhetsutövaren slipper krav som följer av andra bestämmelser, exempelvis enligt 11 kap. miljöbalken om vattenverksamhet, kulturmiljölagen (1988:950), luftfartslagen (2010:500) eller plan- och bygglagen (2010:900). Det kan handla om att det också är nödvändigt med tillstånd till eller anmälan av vattenverksamhet, tillstånd för ingrepp i fornlämning, flyghinderanmälan eller bygglov. Exempel på andra förordningar och föreskrifter som gäller vid sidan av detta tillstånd är

- förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket
- Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring
- Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2006:84) om befattning med animaliska biprodukter och införsel av andra produkter, utom livsmedel, som kan sprida smittsamma sjukdomar till djur
- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1069/2009 av den 21 oktober 2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel och om upphävande av förordning (EG) nr 1774/2002 (förordning om animaliska biprodukter)
- djurskyddslagen (2018:1192) och djurskyddsförordningen (2019:66)
- förordningen (2018:471) om medelstora förbränningsanläggningar
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter (MSBFS 2018:3) om cisterner med anslutna rörledningar för brandfarliga vätskor

Detta beslut har fattats av Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Västra Götalands län. I beslutet har Sabine Lagerberg, ordförande, och Jan Mastera, miljösakskunnig, deltagit. Ärendet har beretts av Stig Karlsson, miljöhandläggare.

Detta beslut har godkänts digitalt och saknar därför nammunderskrifter.

Så här överklagar ni Miljöprövningsdelegationens beslut

Miljöprövningsdelegationens beslut kan överklagas hos Mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt. **Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Länsstyrelsen.** Länsstyrelsens e-postadress är vastragotaland@lansstyrelsen.se. Skickar ni med vanlig post är adressen Länsstyrelsen Västra Götaland, 403 40 Göteborg.

Har överklagandet kommit in i rätt tid överlämnar Länsstyrelsen överklagandet och handlingarna till mark- och miljödomstolen.

Överklagandet ska ha kommit in till Länsstyrelsen **senast den 28 maj 2021**.

Om den som överklagar är en part som företräder det allmänna (till exempel Naturvårdsverket, Länsstyrelsen eller kommunens miljönämnd), ska överklagandet dock ha kommit in till Länsstyrelsen inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

Överklagandet ska vara skriftligt. I skrivelsen ska ni ange

- ert namn, adress, telefonnummer och eventuell e-postadress,
- vilket beslut ni överklagar, till exempel genom att ange beslutsdatum och ärendets diarienummer, samt
- hur ni anser att Miljöprövningsdelegationens beslut ska ändras och varför det ska ändras.

Bilagor

1. Verksamhetsområde Grevbäcks Gris AB, Sörberga
2. Spridningsarealer med särskilda restriktioner vid kyrkbyn
3. Spridningsarealer med särskilda restriktioner vid kommunens högvattenreservoar

Sändlista

Externt

- Naturvårdsverket, registrator@naturvardsverket.se
- Havs- och vattenmyndigheten, havochvatten@havochvatten.se
- Länsstyrelsen/Enheten för miljötillsyn, miljoskydd.vastragotaland@lansstyrelsen.se
- Miljösamverkan östra Skaraborg, info@miljoskaraborg.se
- Jordbruksverket, jordbruksverket@jordbruksverket.se
- Trafikverket, Region Väst, goteborg@trafikverket.se
- Aktförvararen i Hjo kommun

Internt

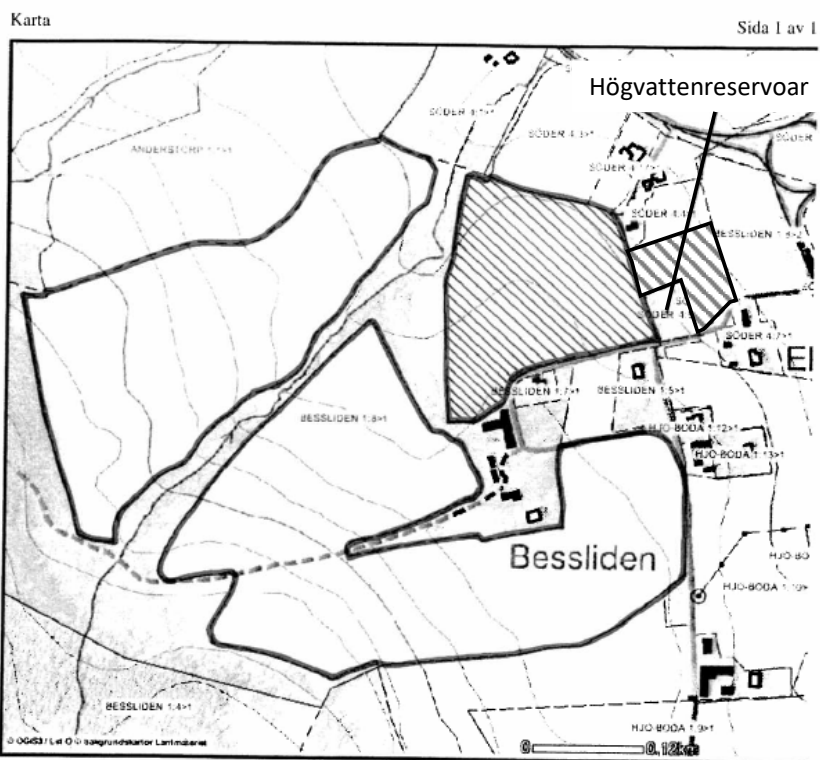
- Sabine Lagerberg
- Jan Mastera
- Stig Karlsson
- Monica Lind

- Katja Almqvist
- Elisabeth Lindqvist Tärneld

Verksamhetsområde
Grevbäcks Gris AB, Sörberga

 Areal i anslutning till kommunens högvattenreservoar (Söder 4:5) där spridning av stallgödsel är förbjuden